

ÄLG KÖTT

Älgekött har en rad egenskaper som skiljer det från kött från tamboskap. Hos älg lagras kroppsfettet i stor utsträckning i depåer utanför de stora muskelgrupperna och inte insprängt i muskulaturen som hos tamboskap.

Detta medför att älgekött är magert och tål att lagras/frysas under mycket lång tid.

Lagringståligheten beror i första hand på det låga fettinnehållet i muskulaturen vilket minskar risken för härskning.

Eventuellt innehåller viltkött högre halter av olika e-vitaminer, jämfört med kött från tamboskap, vilket även det minskar risken för fetthärskning.

Det har även spekulerats i att viltkött kan innehålla en bakterie hämmande faktor (detta är ännu inte vetenskapligt fastställt), vilket skulle vara en del förklaring till den långa hållbarheten. Hos vilda djur avviker muskelcellernas uppbyggnad något jämfört med tamboskap genom att cellväggarna är tunnare vilket medför att de i viss utsträckning sprängs sönder av iskristaller vid frysning. Detta medför att en viss mörning sker vid frysning, vilket inte sker med kött från tamboskap.

Älgen - utbredning

Det finns älg i hela Sverige, förutom på Gotland. Älgen finns i de norra barr- och blandskogarna som ofta har långa perioder med snötäcke. Tidiga utvecklingsstadier skapade av t.ex. skogsbrand, stormfällningar eller skogsbruk är viktiga sommar- och vinterbiotoper. Även äldre skogar används av älgen för att finna föda och skydd.

Under vintern lever älgen huvudsakligen av kvistar från löv- och barrträd samt bärris. Sommartid utgörs födan av framför allt löv, bärris samt några örter. Brunstperioden infaller från slutet av september till mitten av oktober. Älgkorna föder ofta tvillingar och populationstillväxten är hög. Lokalt kan björnens och vargens predation påverka stammens storlek.

I de nordliga två-tredjedelarna av landet har älgen säsongsmässiga vandringar. Andelen vandrande älgar i en population varierar med läget i Sverige. Vinterstammen i Sverige uppskattas till 200 000 - 250 000 djur medan sommarstammen är cirka 50 % större.

Den svenska älgen finns även på andra håll i Europa och i delar av Asien. På latin heter vår älg *Alces alces*. Namnet lär komma från grekiskans ord *alké* vilket betyder styrka. Det finns sju olika raser av älg runt det norra halvklotet, det vill säga i Europa, Asien och Nordamerika. Alla dessa älgar tillhör samma art (älgen) men delas alltså in i raser på samma sätt som en labrador och en collie båda är hundar men av olika raser. Fyra av älg raserna finns i norra USA och Kanada.

En av dem är den så kallade "alaska älgen" som kan väga upp till ett ton och vars enorma horn kan mäta 2 m i bredd. I Asien finns ytterligare två raser, förutom vår "eurasiska".

Det som anses begränsa älgarnas spridning söderut är värmen: djuren är anpassade för att leva i ett klimat med köldslagna vintrar samt svala somrar. Deras fysiologi klarar därför inte den sydligare värmen

Älgens revir

Älgar hävdar inte revir. Istället har de så kallade hem områden vilket är det bestämda område älgan väljer att leva i under en viss tid (det kan röra sig om en vinter, ett år eller en sommar beroende på vad vi väljer att mäta). Hur stort hem området är varierar mellan individer, kön och olika miljöer.

Generellt sett har tjurar större hem områden än kor vilket kan anses bero på älgarnas sociala liv: För att en tjur ska vara framgångsrik i brunsten måste han söka upp många kor att para sig med och måste därför röra sig över större ytor. Det kan också hävdas att tjurar som är större än korna behöver äta mer och därför söker föda över större områden.

I norr har älgarna som regel större hem områden än i söder. Det beror till exempel på att födan växer mer glest i norr, så det behövs större yta för att finna samma mängd föda som i söder.

Som exempel på hem områdes storlekar kan nämnas en undersökning från Grimsö Forskningsstation i Bergslagen där radiopejlade älgars hem områden i snitt var 1 400 ha för kor och 2 600 ha för tjurar.

Egentligen är älgar solitära djur, det vill säga de lever självständigt var för sig. Trots det har de ofta överlappande hem områden och man ser ofta att flera älgar går tillsammans i små grupper. De flesta man ser tillsammans är kor i sällskap med sina kalvar eller fjolårskalvar. Men det kan också vara ko och tjur som slår följe inför parningen, eller ett helt gäng tjurar som drar fram om somrarna i så kallade ungarlklubbar. Man tror att tjurarna på ett fredligt sätt mäter sig med konkurrenterna inför brunsten i ungarlklubbar. I norra Sverige kan man dessutom se stora grupper av älgar på vandring under höst och vår.

Ekologi

Älgen finns i de norra barr- och blandskogarna som ofta har långa perioder med snötäcke. Tidiga utvecklingsstadier skapade av t.ex. skogsbrand, stormfällningar eller skogsbruk är viktiga sommar- och vinterbiotoper. Även äldre skogar används av älgen för att finna föda och skydd.

Under vintern lever älgen huvudsakligen av kvistar från löv- och barrträd samt bärris. Sommartid utgörs födan av framför allt löv, bärris samt några örter. Brunstperioden infaller från slutet av september till mitten av oktober. Älgkorna föder ofta tvillingar och populationstillväxten är hög. Lokalt kan björnens och ffa vargens predation påverka stammens storlek.

Beskattning och skötsel

Jaktadministration. Länsstyrelserna, med länsviltmyndigheterna som rådgivande organ, har ett särskilt formellt ansvar då det gäller administration av älgjakten. En stor del av hanteringen (tilldelning, älgstatistik, information) sker dock på de olika länsjäktvårdsföreningarna och inom jaktvårdskretsarna.

Jakttider. Jakttidsramen bestäms av klimatiska faktorer och av tidpunkten för brunsten. I södra Sverige startar jakten på älg andra måndagen i oktober, d.v.s. efter det att huvuddelen av brunstperioden passerat. I norra delen av landet kan älg också jagas före brunsten med start den första måndagen i september.

Inom älgskötselområden och större licensområden (A-licenser) är jakttiden minst 70 dagar. Jakttiden för mindre licensområden och den allmänna jakten på kalv är vanligtvis 5 dagar.

Jaktsätt. Älg jagas på många olika sätt. De flesta metoderna bygger på att flera jägare jagar tillsammans. En mycket vanlig jaktform är att flera jägare passar vid kanten av en såte och att en eller flera jägare går runt i såten, med eller utan hund.

Statistik. Antal och kategori av skjutna älgar måste rapporteras till länsstyrelserna. Dessa data kan i kombination med tillgångsstatistik användas för att prognostisera populationsutveckling och därigenom beräkna följande års avskjutning. Tillgången på älg kan uppskattas genom registrering av älgobservationer under jaktens första vecka eller genom flyginventeringar under vintern.

Biotopvård. Förbättringar av fodersituationen görs inom ramen för ordinärt skogsbruk.

Viltåkrar för älg och skapade eller förbättrade naturliga vattenhål hör också till de biotopförbättrande åtgärderna. Utsättning av saltstenar är en av de vanligaste viltvårdsåtgärderna.

